

Kůrovcová situace bude v roce 2018 mimořádně nepříznivá. Ministerstvo zemědělství upozorňuje vlastníky lesů na nutnost včasného výkonu opatření v ochraně lesa proti kůrovci.

Povinností vlastníků lesů podle lesního zákona je provádět taková opatření, aby se předcházelo a zabránilo působení škodlivých činitelů na les. Základem ochrany lesa proti kůrovci je aktivní vyhledávání kůrovcových stromů (stromy kůrovcem aktuálně napadené, ale kůrovcem ještě neopuštěné), jejich těžba a včasná asanace (zahubení kůrovce, který se v nich pod kůrou vyvíjí). K obraně proti kůrovci se používají odchyťová zařízení, zejména lapáky, tj. úmyslně pokácené stromy, a feromonové lapače.

Vlastníci lesů jsou povinni chránit porosty před škodlivým hmyzem a zabránit jeho dalšímu šíření. To samé platí i pro osoby, které skladují napadené dřevo nebo užívají pozemky mimo les, na kterých je napadené dřevo uskladněno. Při napadení lesních porostů kůrovcem by se měli vlastníci lesů hned obrátit na své odborné lesní hospodáře, popř. na místní orgán státní správy lesů (obecní úřad obce s rozšířenou působností Město Semily), kde jim sdělí jméno příslušného odborného lesního hospodáře a jeho kontaktní údaje. Pro lepší informovanost vydalo Ministerstvo zemědělství leták s názvem „Kůrovci – vážná hrozba pro smrkové lesy!“ V něm jsou popsány tři hlavní druhy kůrovců, identifikace napadených stromů a zásady ochrany lesních porostů. Využít je možné i postupů obsažených v normě ČSN 481000 - ochrana lesa proti kůrovci na smrku.

Odborníci zdarma poradí

Bezplatný poradenský servis při řešení problémů s kůrovcem poskytuje vlastníkům lesa Lesní ochranná služba zajišťovaná Ministerstvem zemědělství prostřednictvím Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti (adresa: www.vulhm.cz/los; e-mail: los@vulhm.cz, tel.: 257 892 222). Na internetových stránkách Lesní ochranné služby je zároveň možné najít další informace a metodické pokyny.

Vlastníci lesů jsou podle lesního zákona povinni se o svůj majetek starat. Ministerstvo jim zároveň poskytuje odbornou podporu. Financuje odborné lesní hospodáře, kteří majitelům lesů do 50 hektarů zdarma radí, mimo jiné i s postupem proti kůrovci. Ministerstvo také připravuje novelu vyhlášky, která zefektivní postupy proti kůrovci.

Pod záštitou Ministerstva zemědělství je rozvíjen projekt „Kůrovcové info“, který poskytuje informace o průběhu rojení lýkožrouta smrkového (*Ips typographus*) i lýkožrouta severského (*Ips duplicatus*) v různých nadmořských výškách v různých lokalitách České republiky v reálném čase (<http://www.kurovcoveinfo.cz/>).

Další informace je možno získat prostřednictvím portálu Ministerstva zemědělství.

Kůrovci se začínají rojit podle počasí obvykle od poloviny dubna, ve vyšších polohách později. Před vyrojením kůrovce je obecně nutné zpracovat kůrovcem napadené dříví z loňského roku a případně připravit odchyťová zařízení.

Dne 22. 11. 2017 nabylo účinnosti Opatření obecné povahy Ministerstva zemědělství ze dne 7. 11. 2017, které nařídilo vlastníkům lesa na území České republiky zpracování těžeb nahodilých (tj. kůrovcem nebo jinak poškozené dříví), vzniklých ke dni účinnosti opatření,

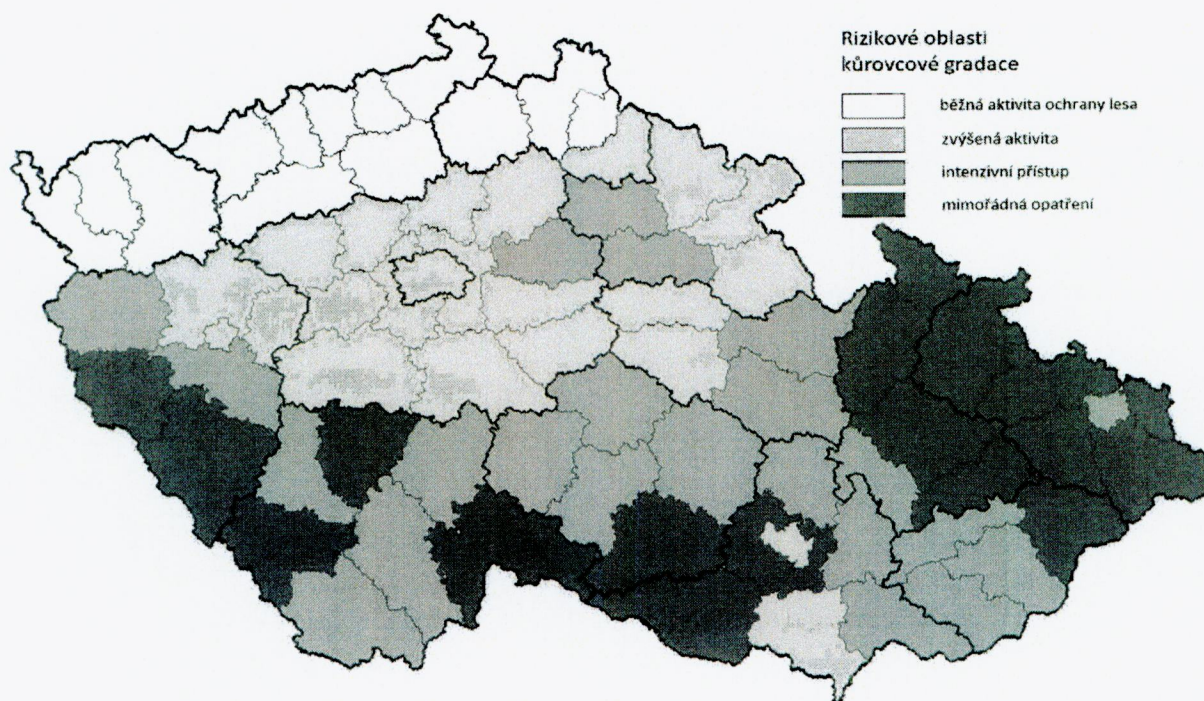

nejpozději do 31. 3. 2018. Plnění nařízení je samozřejmě nutné posuzovat objektivně podle reálných podmínek. V případech, kde dodržení termínu brání objektivní okolnosti (sněhová pokrývka v lesích v horských a podhorských oblastech nebo překrytí původní kalamity později poškozeným dřívím), **je nicméně třeba trvat na zpracování nahodilé těžby nejpozději v termínech stanovených právními předpisy, tj. do 31. května v lesích do nadmořské výšky 600 m n. m. a do 30. června v lesích nad 600 m n. m. V těchto termínech je zároveň nutné vytěžit a ošetřit i veškeré pozdější polomy, vývraty a ostatní hmotu atraktivní pro rozvoj kůrovců vzniklou do 31. 3. 2018.**

Kůrovci (zejména lýkožrout smrkový - *Ips typographus* a lýkožrout severský - *Ips duplicatus*) se kvůli suchému počasí v roce 2015 přemnožili především na Moravě a ve Slezsku, ale také v jižních Čechách. V roce 2016 začal plošný rozpad smrkových porostů v Moravskoslezském a Olomouckém kraji, na jihozápadní Moravě a v jižních Čechách. V loňském roce se plošná kalamita v Moravskoslezském a Olomouckém a Zlínském kraji rozšířila i do podhůří Jeseníků a Beskyd, pokračovala na jihozápadní Moravě a dále se šířila do podhůří Šumavy a Českého lesa v Jihočeském a v Plzeňském kraji. Zvýšený výskyt je i v okrese Semily.

Současná kůrovcová kalamita je svým rozsahem největší v novodobé historii českého lesnictví. V roce 2015 bylo zpracováno více než 2 mil. m³ smrkového dříví napadeného kůrovci. V roce 2016 to bylo již přes 4 mil. m³ a v loňském roce bylo zpracováno více než 5,5 mil. m³. Ve druhém pololetí loňského roku bylo navíc dalších cca 4 mil. m³ převážně smrkového dříví poškozeno (vyvráceno nebo zlomeno) větrem, přičemž část těchto polomů může být živnou půdou pro další množení kůrovců. Situace s kůrovcem tak bude v roce 2018 opět značně nepříznivá a bude vyžadovat mimořádnou aktivitu vlastníků lesů při správě svého majetku.

Rizikové oblasti v roce 2018:

KŮROVCI

vážná hrozba pro smrkové lesy!

brouky, které počítáme, při větším množství je můžeme odměřit – 1 ml (po odstranění hrubých nečistot) je 35 lýkožroutů. Kontroly provádíme v intervalu 7 – 14 dní. Odebrané brouky hubíme (lihem, horkou vodou apod.). Dle pokynů výrobce vyměňujeme feromonové odpárniky. Optimální počet lapačů a druh odpárníku, včetně termínu výměny, je vhodné konzultovat s odborným lesním hospodářem (OLH).

Štěrbinový lapač

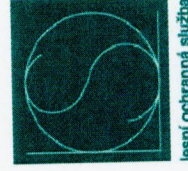
Křížový lapač

Asanace napadeného dříví

Asanace dříví je velmi důležitým prvkem v systému ochrany lesa proti kůrovci. Nejvhodnější je okamžitý odvoz napadeného dříví z lesa (nehrozí-li již výlet dospělců). Napadené dříví můžeme odkornit (ne v období, kdy již hrozí vylétnutí dospělců) nebo chemicky asanovat (pouze dodavatelsky). Způsob a termín asanace je nutné opět konzultovat s OLH.

Jak postupovat, když si nevíte rady?

V prvé řadě je možné se obrátit na svého odborného lesního hospodáře. Druhou možností je kontaktovat pracovníky Lesní ochranné služby – LOS (www.vulhm.cz/los, tel.: 257 892 222), kteří Vám bezplatně poradí, co a jak provést, abyste splnili zákonnou povinnost a zabránili vzniku dalších škod kůrovci. Na stránkách LOS najdete i další informace o kůrovci.

lesní ochranná služba

Zásady ochrany lesních porostů proti kůrovci

Zásady ochrany lesních porostů proti škodlivému působení kůrovci lze obecně shrnout do tří bodů (a také je třeba je důsledně dodržovat):

- odstraňování atraktivního materiálu pro vývoj kůrovců z lesních porostů (preventivní opatření);
- **soustavné vyhledávání a asanace napadeného dříví před výletem kůrovců;**
- dočištění ohnišek žíru pomocí odchytných zařízení (lapáky, otrávené lapáky, feromonové lapače).

Preventivní opatření

Prevence spočívá zejména v odstraňování atraktivního materiálu pro namnožení kůrovců. Jde především o včasné zpracování polo-mového dříví a odstranění dříví z těžby.

Lapáky

Lapač je pokácený a odvětený strom, podložený (aby brouci mohli využít celou plochu kmene) a zpravidla zakrytý větviemi (zpomalení vysychání kůry). Káci se před předpokládaným začátkem rojení, tj. zpravidla do konce března. Lapáky se musí kontrolovat, a to především z důvodu jejich obsazení, aby bylo možné včas přikácet další lapáky. Ty se přikacují, je-li lapač plně obsazen (cca 1 závrt na 1 dm² v nejhustěji napadené části kmene). Současně se kontroluje vývoj lýkožroutů, aby bylo možné lapáky včas asanovat.

Lapač zakrytý větviemi

Feromonové lapače

Feromonový lapač je umělehotná past, ve které je vyvěšen jeden feromonový odpárník. Lapače stavíme opět na ohrožená místa (kůrovcová ohniška, kde se lýkožrout v předchozím období vyskytoval, čerstvé kalamitní holiny, osluněné porostní stěny apod.). Feromonové lapače kontrolujeme a přitom odebíráme zachycené

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ

Vydalo Ministerstvo zemědělství

Těšnov 17, 110 00 Praha 1

info@mze.cz, www.eagri.cz

ve spolupráci s LOS, VŮLHM, v. v. i., www.vulhm.cz/los

Fotografie: archiv LOS, Text: doc. Ing. Petr Zahradník, CSc., Ing. Miloš Knižek, Ph.D.

LÝKOŽROUTI (KÚROVCI) – VÁŽNÁ HROZBA PRO SMRKOVÉ LESY!

Extrémně suchý rok 2015 způsobil významné oslabení smrkových porostů, což se zřetelně projevilo nárůstem napadených stromů a porostů kůrovci. V roce 2016 došlo k očekávané progresi kůrovcové kalamity, především v oblasti Slezska, střední a severní Moravy, ale také ve východní, jižní a jihozápadní části Čech. S důsledky tohoto nepříznivého vývoje zdravotního stavu porostů se budeme jistě potýkat i v příštích letech, nedojde-li k zásadnímu navýšení srážek. Kromě příznivějších klimatických podmínek nám v ochraně lesa může pomoci zejména zcela zásadní věcná, důsledná a účinná asanace napadeného dříví.

Každý vlastník musí dle zákona o lesích (č. 289/1995 Sb.) a vyhlášky o ochraně lesa (č. 101/1996 Sb.), v platném znění) provést taková opatření, aby zabránil působení škodlivých činitelů, tzn., že musí škůdce monitorovat a evidovat, preventivně bránit jejich vývoji a šíření a v případě vzniku škod provést taková opatření, která zabrání dalšímu šíření škůdce a vzniku dalších škod. V případě napadení stromů kůrovci musí tyto stromy ihned vytěžit a nálezitě asanovat. Na smrku jsou nejnebezpečnější lýkožrout smrkový (*Ips typographus*), lýkožrout severský (*Ips duplicatus*) a lýkožrout lesklý (*Pityogenes chalcographus*).

Co to jsou kůrovci?

Brouci, jejichž vývoj (vajíčko-larva-kukla-dospělec) probíhá v lýku pod kůrou napadených stromů. Žírem dospělců a larv v lýku vzniká typický požerek. Žír vážně poškozuje vodivá pletiva napadeného stromu a při silném napadení vede k jeho odumření.

Lýkožrout smrkový (cca 5 mm) napadá především čerstvě odumřelé dříví (polomy, vytřežené dříví v porostu nebo na skládkách), dále pak oslabené stojící stromy (např. suchem) a při přemnožení i zdravé stojící stromy. Vývoj probíhá pod kůrou na kmenech

Dospělec lýkožrouta smrkového

dospělých smrků s výjimkou jejich vrcholku (nejčastěji od stáří 60 let, výjimečně i mladších). Jeho vývoj trvá obvykle 6 – 10 týdnů, v závislosti na teplotě.

Rozvinutý požerek lýkožrouta smrkového

Lýkožrout severský (cca 4 mm) škodí především na Moravě a ve Slezsku, je velmi podobný předchozímu druhu, zpravidla i včetně délky vývoje. Napadá však pouze stojící stromy, a to v korunové, slabší části kmene.

Lýkožrout lesklý (cca 2 mm)

se vyvíjí pod kůrou větvi stromů, jejichž vývoj (vajíčko-larva-kukla-dospělec) probíhá v lýku pod kůrou napadených stromů. Žírem dospělců a larv v lýku vzniká typický požerek. Žír vážně poškozuje vodivá pletiva napadeného stromu a při silném napadení vede k jeho odumření.

Dospělec lýkožrouta lesklého

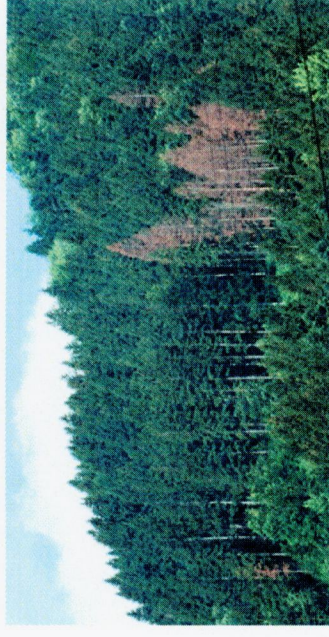
Požerek lýkožrouta lesklého

Identifikace napadených stromů

Na stojících stromech je prvním symptomem přítomnost drtinek na patě kmene. Na kmenech se objevují závrtky, doprovázené často výrony pryskyřice (pozor: v případě oslabení suchem k tomuto smolení často nedochází). Posléze dochází k barevným změnám jehličí, které postupně rezne a opadá. Dochází také k opadávání kůry, napřed na malých ploškách, později prakticky na celém kmene. Napadené stromy již nelze zachránit, je nutné je urychleně pokácet a následně asanovat. Na ležících stromech se nacházejí závrtkové otvory, vedle kterých se objevují hromádky rezavých drtinek.

Drtinky na patě stojícího stromu

Kůrovcové ohniško

Drtinky na ležícím kmene

Seznam osob pověřených výkonem funkce OLH na území ORP Semily

František Buriánek (tel.: 737 382 174)

k.ú.: Bítouchov u Semil, Benešov u Semil, Semily, Spálov

Bedřich Čech (tel.: 776 866 881)

k.ú.: Vysoké nad Jizerou, Tříč, Stará Ves u Vysokého n. J., Roprachtice, Sklenařice (část)

Martin Dolenský (tel.: 604 386 052)

k.ú.: Jesenný

Jiří Havrda (tel.: 737 387 050)

k.ú.: Bozkov, Helkovice, Příkrý, Roztoky u Semil, Škodějov

Ing. Filip Otmar (tel.: 602 112 131)

k.ú.: Smrčí u Semil, Záhoří, Chuchelna, Bořkov, Čikvásky, Bystrá nad Jizerou Lhota Komárov, Hořensko, Slaná, Košťálov

LČR, s.p., lesní správa Hořice, Ing. Miroslav Vlášek (tel.: 724 524 343)

k.ú.: Chlum pod Táborem, Košov, Libštát (část), Nedvězí u Semil (část), Lomnice nad Popelkou, Ploužnice pod Táborem, Pohoří u Stružince, Rváčov, Stružinec u Lomnice nad Popelkou, Tuhaň u Stružince, Želechy

LČR, s.p., lesní správa Hořice, Bc. Pavel Novotný (tel.: 724 524 344)

k.ú.: Bělá u Staré Paky (část), Bradlecká Lhota, Nová Ves nad Popelkou, Syřenov, Žďár u Kumburku,

LČR, s.p., lesní správa Hořice, Lukáš Wezdenko (tel.: 724 524 342)

k.ú.: Veselá u Semil, Bítouchov u Veselé, Kotelsko,

LČR, s.p., lesní správa Jablonec, Ing. Aleš Drahokoupil (tel.: 724 523 076):

k.ú.: Bělá u Staré Paky (část), Libštát (část)

LČR, s.p., lesní správa Jablonec, Ing. Petr Zajpt (tel.: 724 524 376)

k.ú.: Nedvězí u Semil (část)

Lesy ČR, s.p., lesní správa Jablonec n.N., Ing. Jiří Kurka (tel.: 725 864 296)

k.ú.: Háje nad Jizerou, Dolní Sytová, Kundratice, Rybnice

Správa KRNAP, územní pracoviště Harrachov, Martin Gebrt (tel.: 737 225 450)

k.ú.: Sklenařice (část)